

notitie

t.b.v. Bestuursteam 11 mei 2020

Onderwerp

Vorbereiding herindelingscan

Het instrument Herindelingscan

Om de discussie en het herindelingsproces op lokaal niveau te faciliteren, heeft het ministerie van BZK in samenwerking met de provincies de herindelingscan ontwikkeld. Deze scan kan worden uitgevoerd door de betrokken provincie in samenwerking met het ministerie. Het ministerie zorgt voor het beschikbaar stellen en onderhoud van het databestand ten behoeve van de herindelingscan. Afhankelijk van de beschikbare capaciteit kan het ministerie ook deelnemen aan de uitvoering van herindelingscans. Aan de hand van de herindelingscan kunnen gerichte aandachtspunten voor het (financieel) beleid van de nieuw te vormen gemeente worden bepaald. Ook wordt inzicht verkregen in de bouwstenen van de nieuw op te stellen begroting. Daarnaast kunnen gesignaleerde verbeterpunten en risico's beter worden aangepakt dan wel beheerst gedurende het fusieproces. Voor de herindelingscan wordt uitgegaan van de nieuw te vormen (fictieve) gemeente. (uit Beleidskader Herindeling Minister BZK)

Een mooi voorbeeld van de uitkomsten van een herindelingscan staat in bijlage 1. In 2016 heeft de provincie Zuid-Holland een herindelingscan geïnitieerd van bovenaf voor vijf gemeenten in de Hoeksche Waard.

In de voorbereiding van een fusievoorstel kan dus een herindelingscan worden uitgevoerd. Dit is niet verplicht maar een keuze. De precieze vormgeving en invulling van zo'n herindelingscan is ook redelijk vormvrij. In het verleden is daar door verschillende provincies ook op verschillende manieren vorm aan gegeven.

Voor een mogelijke fusie van Scherpenzeel en Barneveld is het zeker relevant om een herindelingscan uit te voeren. Het financiële aspect zal voor de beide gemeenten in hun eigen beoordeling van een fusievoorstel zeker meewegen en het is dus belangrijk voor het bestuurlijk draagvlak. Voor het draagvlak onder de inwoners van de gemeenten is het ook van belang om de gevolgen van een herindeling in kaart te brengen voor onder meer lokale lasten ontwikkeling. Zie als voorbeeld bijlage 2. Ook is het vanuit zorgvuldigheid belangrijk om het financieel profiel van de nieuw te vormen gemeente tevoren zo goed mogelijk in beeld te brengen als onderbouwing voor een mogelijk fusievoorstel. Belangrijke onderwerpen daarbij zijn in ieder geval het meerjarig exploitatiebeeld, de ontwikkeling van reserves en voorzieningen w.o. grondexploitaties, de te verwachten lastensituatie, belangrijkste risico's en beheersing daarvan.

Op basis van ervaringen elders en de te verwachten noodzakelijke diepgang van een aantal analyses en uitwerkingen moet uitgegaan worden van een doorlooptijd van ca. 3 maanden voor de daadwerkelijke uitvoering en oplevering van de herindelingscan. Deze uitvoering moet dus

 provincie
Gelderland

uiterlijk in september starten om nog tijdig (november 2020) een product op te leveren dat kan dienen als onderbouwing voor een eventueel vast te stellen Herindelingsontwerp (januari 2021). Om tijdig met de uitvoering te kunnen starten dient de voorbereiding hiervan op korte termijn in gang te worden gezet.

Voorbereiding uitvoering Herindelingsscan

Op dit moment wordt ambtelijk een procesplan opgesteld voor de uitvoering vanaf september 2020. Van groot belang voor een goed onderbouwde herindelingsscan is de deelname van de (mogelijk) herin te delen gemeenten, in dit geval Scherpenzeel en Barneveld. Met het oog op de planning is het ook van belang om deze gemeenten al op korte termijn te betrekken bij de voorbereiding van de (mogelijk) op te stellen herindelingsscan. Dan kunnen zij ook invloed uitoefenen op de onderzoeksagenda en de procesinrichting (o.a. planning, communicatie). Tevens is het van belang dat zij tijdig eigen ambtelijke capaciteit kunnen inplannen voor gegevensverzameling en -analyse voor de periode van uitvoering (najaar 2020).

Voorstel aan Bestuursteam 11/5:

In bestuurlijk overleg met Gemeente Barneveld (12/5) en Scherpenzeel (15/5) aankondigen dat zij uitgenodigd zullen worden om een bijdrage te leveren aan de opstelling van het procesplan en de onderzoeksagenda voor een mogelijk – na evt. besluitvorming over de start van een artikel-8 procedure – in het najaar van 2020 uit te voeren herindelingsscan.

Schematisch overzicht huidige situatie – versterkte samenwerking – herindeling

In onderstaand model worden de voordelen en nadelen van de varianten versterkte samenwerking en herindeling naast elkaar gezet, mede in relatie tot de huidige situatie.

	Huidige situatie	Versterkte samenwerking	Herindeling
Algemene uitkering gemeentefonds	nulmeting	ongewijzigd	daling ± € 1,3 miljoen structureel
Bestuurskosten	nulmeting	stijging	daling met ± € 1,3 miljoen structureel
Bestuurlijke drukte	nulmeting	afname tov huidige situatie	afname tov samenwerking
Compensatie frictiekosten	nihil	nihil	€ 21,5 miljoen in tijdvak 5 jaar
Frictiekosten	nihil	aanwezig	toename tov samenwerking
BUIG gelden	nulmeting	ongewijzigd	toename ± € 2 miljoen structureel
Ambtelijke formatie	nulmeting	afname	afname
Gemidd. loonsom	neutraal	stijging cf herindeling	stijging cf samenwerking
Woonlasten per huishouden	€ 613 - € 818 (landelijk gemiddelde € 716)	€ 613 - € 818	€ 686
Heffingen per inwoner	€ 310 - € 420	€ 310 - € 420	€ 343
Idem, na precariobelasting	€ 352 - € 443	€ 352 - € 443	€ 368
Kosten verbonden partijen	€ 30 miljoen	stijging	daling

Bijlage 2: voorbeeld woonlasten per gemeente voor en na fusie (p. 6 herindelingsscan
Hoeksche Waard. Provincie Zuid-Holland

Woonlasten

De woonlasten bij de vijf gemeenten behoren tot de laagste in het land. Alleen Korendijk bevindt zich rond het landelijk gemiddelde door een hoger rioolafvoerrecht. Na een fusie kunnen de woonlasten laag blijven op basis van de begrotingen 2016 en bij gelijkblijvende opbrengst van WOZ-waarden. De nieuwe gemeente zal ook in de top 100 van de COELO-ranglijst staan van gemeenten met de laagste lasten.

Gemeente	OZB opbrengst woningen € 250.000	Tarief Afvalstoffen- heffing	Tarief Rioolheffing eigenaar/ gebruiker	Totale woonlasten	Verschil t.o.v. fusie- gemeente
Binnenmaas	239	172	202	613	10,6 %
Cromstrijen	293	172	188	653	4,8 %
Korendijk	339	172	307	818	-19,2 %
Oud-Beijerland	360	172	157	689	- 0,4 %
Strijen	249	172	219	640	6,7%
Nieuwe gemeente	299	172	215	686	

Na harmonisatie van belastingtarieven zullen aanslagen voor inwoners van Binnenmaas het meest stijgen, en van Korendijk het meest dalen.